

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Francisci Toleti S. R. E. Cardinalis Summa Casuum
Conscientiæ, Sive De Instructione Sacerdotum Lib. VII**

**Toledo, Francisco de
Coloniæ Agrippinæ**

23. De iuramenti dispensatione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40916

talem pœnam fore inutilem seruo, aut filio, aut exiliis illatione pax domus perturbatur, eò quòd infurgat rixa cum vxore, vel familia, non debet iuramentum implere: peccatur tamen, qui ista præuidens iurauit: nam tunc est iurare in malum culpæ. De execratorio idem dicendum est quod de illis: que hinc patet, quando, & quomodo liceat iuramentum in quouis genere.

De iuramenti dispensatione.

CAPVT XXIII.

Quemadmodum circa votum considerantur quatuor, annuatio, dispensatio, commutatio, & absolutio, sic etiam circa iuramentum. Annuatio, seu relaxatio, est ipsum iuramentum pro nullo declarare.

Pertinet autem ad superiores, in eo, quo superiores sunt, vt ad patrem respectu filiorum, ad Dominum respectu serorum, ad maritum respectu vxoris, sicut de voto: ad Pontificem respectu cleri, vt habet S Thom. 2. 2. q. 89. art. 9. est enim Dominus rerum Ecclesiasticarum. Vnde, qui iurauit se collaturum alicui beneficium Ecclesiasticum, vel aliquid aliud Ecclesiasticum, se habet ad Papam, vt seruus ad Dominum, potestque Papa relaxare absque vlla causa pro sua voluntate, huiusmodi iuramenta: dispensare verò, & commutare, ad Episcopum, & ad Papam pertinet, cum tamen est causa talis dispensationis: potestque Episcopus dispensare, & commutare in illis tantum iuramentis, quæ, si voto essent, posset dispensare, vt Carota 4. 2. quæst. 89. art. 9. Vnde, illa quinque iuramenta Papæ seruantur, quæ, si vota essent, ipse solus posset: vt, iuramentum castitatis, religionis, peregrinationis Compostellæ, sancti Petri Romæ. Quando autem est iuramentum in alicuius tertij utilitatem, non potest, absque voluntate tertij, etiam à Papa dispensari, sicut nec Papa potest auferre rem alterius: vnde, qui alteri promittit sub iuramento pecunias tenere adimplere, nisi ille, cui promissæ sunt, relaxet. Duo casus sunt, in quibus posset tale iuramentum dispensari, aut commutari, aut relaxari.

Vnus est, in pœnam illius, cui factum est iuramentum: vt enim potest pecunia mulctare, ita potest iuramentum

factum relaxare; & sic relaxat excommunicato factum iuramentum, in eius penam, 15. q. 6. c. nos Sanctorum, & c. iuratos
 Alter est, cum tale iuramentum factum est vi, aut metu, aut fraude alterius. Cum autem iuramentum non est in utilitate alterius factum, tunc ipsemet, qui iuravit, potest in id, quod aperte melius est, commutare: cum autem in utilitatem alterius est, non potest, sed quod promissit, tenetur implere, nisi ab altero acceptetur, ut diximus de voto. Confessarius autem ordinarius potest absolueri a peccatis contra iuramenta factis, non tamen absque aliquo privilegio iuramenti facti obligationem auferre. Hæc sunt, que maxime de iuramento spectant ad Confessarium; & etiam hæc sunt, per quæ hoc præceptum declaratur.

De tertio præcepto Decalogi.

CAPVT XXIV.

Tertium hoc præceptum habetur Exod. 20. in hæc verba, *Memento, ut diem Sabbati sanctifices:* unde communiter desumptum est carmen, *Sabbata sanctifices.*

Primum igitur, quid sit Sabbatum oportet exprimere. Si autem nomen attendamus, Sabbatum idem est, quod quies, ut Sabbatum non sit aliud, quam dies vacationis ab his operibus, in quibus homo se exercere solet, ut Dei operibus intendat. Dominus Deus hoc præceptum Sabbati primum per Moysen Indgæ dedit, eratque illa septimi dies, incipiendo a Dominica inclusivè.

Fuit autem eis hoc præceptum datum, ob tres causas. Prima est, ob memoriam illius beneficii insignis, puræ, creationis. Sex enim diebus operatus est cuncta, & die septima quietavit ab omni opere facto: quam diem præcepit observandam Iudæis, ne tantum beneficium ab ipsorum meritis excederet, & ne errore Gentilium tenerentur obsecrati, qui mundum creabant æternum.

Secunda causa fuit, ob figuram Christi Domini in lege profecti. Christus enim integro Sabbato quieturus erat per mortem in sepulchro: Ob id, Iudæi in figura Sabbato quiescebant ab omni opere non necessario vitæ.

Tertio, ad quietem corporum. Est enim homo animal mortale, cui vires deficiunt labore continuo, voluit Deus diem imponere, in quo homines, & iumenta quiescerent, laborique tanto vires reficerent. Aduerte tamen, quod quamvis Sab-